N°. 5. Donderdag 28 Januari 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

Toen de pokken en cholera tegen midden Dec. j.l. te Batavia gelukkig sterk afnamen, brak laatstgenoemde ziekte juist in Oost-Java meer door en lezen wij:

Te Soerabaja werden op 10 Dec. j.l. 18 nieuwe cholera-gevallen geconstateerd en stierven 16 personen aan deze ziekte.

Voor Lamongan waren deze cijfers 39 en 15; voor Grisee 58 en 53 en voor Rembang 4 en 4.

Voor de Noodlijdenden in Ned. en voor het Duitsche Roode Kruis.

Uit Amboina alleen zijn voor de noodlijdenden in Holland 6550 gulden overgemaakt naar het centraal comité in Den Haag.

Eind October reeds zijn meer dan 80000 Mark van de Duitschers op Java en ruim 150.000 Mark van Sumatra voor het Roode Kruis naar Berlijn gezonden.

Een doorbraak.

Op 12 Dec. j.l. is de wadoek Kamodjing in de afdeeling Krawang (res. Batavia) over 100 meter doorgebroken.

Voorloopige maatregelen zijn genomen tot herstel van den wadoek ter verbetering waarvan in de jaren 1910 en 1911 nog ruim *f* 50000 werd besteed.

Zoo meldt „De Javabode”.

Weltevreden—Soerabaja in één dag.

Deze snelverbinding zal 1 Januari 1917 haar beslag krijgen.

De expres zal met een snelheid van 80 KM. worden ingelegd, zoodat het traject in 13½ uur wordt afgelegd. Voordat wij zoover zijn, moet er nog heel veel gebeuren, niet alleen aan de baan, maar vooral aan de seininrichting, daar het streven van de S.S. natuurlijk is, hierin de grootst mogelijke volkomenheid te bereiken.

Het inleggen van de nachtmailtrein Soerabaja—Djocja is eigenlijk al een vooruitloopen op de eendaagsche verbinding. Komt de samenwerking tusschen de genoemde lichamen tot stand, dan is het voordeel, dat straks voor de Post uit de eendaagsche verbinding zal voortvloeien, reeds bereikt.

Het nieuwe droogdok te Soerabaja.

In haar blad van 4 Dec. deelt de „Loc.” het een en ander mede omtrent het nieuwe dok te Soerabaja en zulks naar aanleiding van een mededeeling in de „Javabode” over hetzelfde onderwerp.

Het „Soer. Hbld.” van 9 Dec. j.l., deze berichten overnemend, schrijft ten slotte:

„Men kan met alle recht beweren, dat de bouw van het nieuwe dok van A tot Z een failure is geweest. Worden er in de toekomst dreadnoughts voor Indië gebouwd, dan is het dok veel te klein.

En een groote fout is het geweest, dat het Departement van Koloniën ten opzichte van den bouw van het droogdok in het geheel geen ruggespraak met Indië heeft gehouden. Dit wreekt zich nu, het dok is er, het brengt niets op; wij stemmen dus in met de „Loc.” waar dit blad het renteloos liggen van 1½ millioen een schande noemt.”

De Chinees als onderwijzer.

„De Javabode” schrijft o.m.:

Naar wij uit opmerkingen kunnen afleiden, zullen jong Chineezen trotsch zijn op de betrekking van gouvernements-onderwijzer.

Als dan de bekwaamheid van zoo'n onderwijzer evenredig is aan zijn trots, kan het Indische gouvernement waarlijk tevreden zijn met het resultaat, dat aan het gesukkel met te weinig Hollandsche onderwijzers voor de Hollandsch-Chineesche scholen voor goed en op rationeele wijze een einde is gemaakt.

Hollandsch-Indische scholen.

Van inlandsche zijde werd het volgende aan het „Soer. Hbld.” geschreven:

Het bericht in de pers, dat met ingang van 1 Januari a.s. de eerste klasse inlandsche scholen, welke daarvoor in aanmerking komen, Hollandsch-inlandsche scholen zullen worden, heeft in de inlandsche wereld overal enthousiasme opgewekt. Men verwacht, dat deze metamorphose niet alleen een kwestie van verandering van het uiterlijke zal blijken, doch dat daarmede ook een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs zal gepaard gaan. De naam „H o l l a n d s c h-i n l a n d s c h e s c h o o l” zal dan meer de waarborg zijn voor beter Hollandsch onderwijs, en wel zóó, dat deze taal v o e r t a a l wordt.

Men weet welke financieele opofferingen de inlandsche ouders zich gaarne getroosten, mits daarmede maar goed onderricht in de Nederlandsche taal voor de kinderen kan worden verzekerd. Voldoende kennis van het Nederlandsch is een levenskwestie geworden voor inlanders, die in hun maatschappij willen vooruitkomen. Kandjeng gouvernement en de toean besar der particuliere bedrijfsondernemingen letten thans niet meer als voorheen op adellijke titels alleen.

Indrukken van een Javaan in Holland.

In de teosofische loge op het Koningsplein te Batavia gaf 16 Dec. j.l. Dr. Ischaaq z'n indrukken weer over Holland. De zaal was geheel gevuld, zelfs waren er, die geen plaats konden vinden. Spreker begon met te vertellen, dat hij eerst zijn indrukken in brochurevorm had willen laten verschijnen: „Op welken leeftijd moet men zijn kinderen naar Holland zenden?” Zijne meening is, dat men een Indiër niet te vroeg naar Europa moet zenden. Er zouden dan te weinig indrukken blijven aan het eigen land, welke weinige indrukken nog opzij gedrukt zouden worden door de opgedane Westersche begrippen.

O.a. indrukken worden ook die der Nederlandsche, speciaal der Amsterdamsche straatjeugd, door spreker even getypeerd. De heer Lievegoed, die minder vleiend en minder juist over de studeerende Javaansche jongelui schreef, wordt aangehaald en weerlegd. Het is onwaar, zegt spreker, dat de Javanen van adel betiteld worden als prins. Hem is integendeel meer het woord b a v i a a n toegevoegd. Een vriend van hem heeft een verzamellijst aangelegd van alle scheldwoorden, hem in Holland toegevoegd en had een aardige reeks!

Dan komt hij op een artikel in de „Locomotief”, welke een vernietigend oordeel vormde over de studeerende Javanen. Daarin werd beweerd, dat het grootste gedeelte aanbidders waren van godin Trijntje en dat het gros der studenten de terugreis moest aanvaarden als mislukkelingen. Maar, meent spreker, de Hollandsche student, die onder zooveel gunstiger omstandigheden studeert, door de onmiddellijke nabijheid van zijn familiekring, heeft bij godin Trijntje ook nog godin Wijntje.

Spreker stemt toe, dat een enkele Inl. student wel eens veel fuift en aan kroegloopen doet, maar niet allen. In zich zelf moet de Javaansche student de moreele kracht hebben, zich voor excessen te bewaren. De Javaan is daar ver van familie, in een vreemd land, met telkens treurige ondervindingen in pensions, daar de beschaafde en gegoede Nederlandsche families niet zoo makkelijk hen in hun kring opnemen.

Daarna haalt Dr. Ischaaq de gemengde huwelijken aan en het Europeesch kleeden van den Javaan. Al deze kleine dingen verdwijnen z.i. in het niet bij de wetenschap, dat Javanen door hun studie in Europa zooveel ruimer leeren rondzien.

Dat ze leeren begrijpen, waarom bij hen de kraamvrouwen bij tienduizenden sterven en waarom over het algemeen het sterftecijfer onder de inlanders zoo veel grooter is dan in Europa. Dat ze leeren waaraan de mislukking van hun rijstbouw te danken is en zooveel ander goeds en moois nog. Het verblijf in Europa behoeft z.i. geen afvalligen te maken. De poesaka blijft even heilig voor de studeerenden, verkrijgt zelfs meer glans. Onze vooroordeelen moeten verdwijnen, opdat onze jongelingschap zich onbeperkt moge ontwikkelen en volop genieten van Westersche kunst en wetenschap.

Maar voor veler draagkracht is het onbereikbaar om hun zonen naar Europa te zenden. En daarom wil spreker de oprichting van een fonds, waarvan zij, die na een grondig onderzoek bekwaam gevonden worden, naar Europa kunnen gezonden worden. Zoo is het ook onder de Amboneezen.

Tegen het opium.

Het bestuur der A n t i-O p i u m-H o s p i t a a l v e r e e n i g i n g vraagt in de Bataviasche bladen om steun, vooral geldelijken, voor de oprichting en 't in stand houding van een hospitaal, waarin opiumslaven kunnen worden opgenomen en behandeld.

Reeds is een huis gehuurd en een vertrouwd persoon gevonden, die de verzorging op zich neemt. Er is nog minstens *f* 40.— per maand noodig. Wie helpen kan, zende eene maandelijksche contributie of een bijdrage ineens, aan de bestuursleden:

A. Fisher, Sawah Besar 29. Tel. No. 1918 en
A. J. Bliek, Mr. Cornelis.

PERSONALIA.

—

Vice-president bij den Raad van Justitie.

Mr. H. G. N e d e r b u r g te Soerabaja werd benoemd tot vice-president van den raad van justitie te Batavia — ter vervanging van den zoo onverwachts verscheiden heer L u y k e R o s k o t t.

Handels-mutatie.

De heer W. van H e u s d e n Jr. is benoemd tot Agent van de Escompto te Bandoeng, ter vervanging van den heer A. Winkelman, die als Agent te Padang zal optreden in plaats van den heer G. v a n d e r B e n d, wien een andere werkkring zal worden aangewezen.

Afscheid.

Het „S o e r. H.b l a d” van 10 Dec. j.l. schrijft:

Hedenmorgen heeft de afgetreden officier van justitie, m r. C h. P h. d u C l o u x, onze stad, waar hij tien jaren gewoond heeft, verlaten. Tal van ambtgenooten, andere ambtenaren en particulieren waren aan het station om afscheid te nemen.

Kolonel Cornelissen.

De afdeelingcommandant te Soerabaja, die sinds eenigen tijd wegens een ernstige ziekte in het militaire hospitaal aldaar half Dec. j.l. verpleegd werd, was aan de beterhand; het gevaar werd als geweken beschouwd.

Suriname.

Wegens den oorlog of om een andere reden is de uit Suriname verwachte mail nog niet aangekomen. Wij kunnen onzen lezers dus geen nieuws uit de kolonie meedeelen. De ons ten dienste staande ruimte willen wij daarom gebruiken om de aandacht te vestigen op een paar juist

Hofl. van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,
Opticiën - Instrumentmaker.
Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hofl. van H. M. de Kon.-Moeder

verschenen geschriften, die voor onze kolonie van meer of minder belang zijn.

Aan het einde van Bijlage II van zijn „Verslag der Toemoekhoemak-expeditie", Leiden 1908, schreef C. H. de Goeje: „Aan het slot van deze bijlage wil ik den wensch uitspreken, dat het Negerengelsch toch eens eindelijk wetenschappelijk onderzocht moge worden. Gaarne had ik mij aan die taak gewijd, doch eensdeels ontbreekt mij de tijd om de noodige voorstudie hiertoe te maken, en ook komt het mij voor, dat, wil men zulks met vrucht doen, eerst de dialecten der verschillende boschnegerstammen nauwkeurig opgenomen moeten worden. Het Negerengelsch der kustbewoners is meer en meer aan het verhollandschen; bij de boschnegers moet men zoeken, om de oudere vormen te vinden."

De heer de Goeje vermoedde, toen hij dit schreef, zeker niet dat het door hem gewenschte onderzoek in handen was genomen en wel van zeer bevoegde zijde. De vrucht van dat onderzoek is door de afdeeling Letterkunde van de Koninklijke Academie van Wetenschappen te Amsterdam in November 1914 uitgegeven onder den titel: „Die Sprache der Saramakkaneger in Surinam" van Hugo Schuchardt. Zooals te verwachten was heeft men hier te doen met een streng wetenschappelijke studie, door een geleerde, die volkomen op de hoogte is, niet alleen van alles wat er in en over het Negerengelsch is geschreven, maar ook van de algemeene literatuur betreffende de kolonie.

In het genoemde geschrift publiceert de schrijver: 1^{0}. een tekst in het Saramacca-dialect uit het einde van de 18de eeuw; 2^{0}. woordenlijst, spreekwoorden, enz., uit het begin van de tachtiger jaren der vorige eeuw; 3^{0}. een Saramaccaansch Duitsch woordenboek in 1778 samengesteld door den zendeling der Moravische Broedergemeente C. L. Schumann. Deze teksten worden voorafgegaan door een magistrale studie van 35 bladzijden, door den schrijver al te bescheiden „Vorbericht" genoemd. Het is hier de plaats niet om in een bespreking van dit belangrijke geschrift te treden. Slechts een paar losse opmerkingen willen wij ons veroorloven. De studie van de neger-dialecten in Suriname wordt zeer verzwaard door de omstandigheid, dat de in deze dialecten bestaande geschriften grootendeels door vreemdelingen, hoofdzakelijk Duitschers, bewerkt zijn. Wie in de kolonie geboren en opgegroeid is, weet hoe zelden het een vreemdeling, ook na lang verblijf, gelukt, het Negerengelsch te spreken en uit te spreken als een creool. Deze opmerking geldt alle talen, maar zeer in het bijzonder de neger-dialecten. De fouten in de uitspraak gaan over in het geschrevene en zoo ziet men niet zelden hetzelfde woord op verschillende wijzen geschreven. Erger wordt het wanneer de schrijver niet altijd verschil hoort tusschen b en p en g en k, zooals b.v. Kappler, die pagru en gruttu schrijft in plaats van bakru (bakroe) en kruttu (kroetoe). Zie Schuchardt's Vorbericht, bl. XXXIII. Uit zijn geschriften blijkt, dat Kappler ook niet altijd het verschil hoorde tusschen d en t.

Nog een enkele opmerking: wel degelijk bestaat er verschil tusschen de dialecten der boschnegerstammen. Wil men iets van deze dialecten opteekenen, dan stelle men dit niet uit.

In het „Koloniaal Weekblad" van 27 November 1913 merkten wij hieromtrent het volgende op:

„Deze verschillende stammen hebben n.l. in meerdere of mindere mate de taal behouden, die op de plantages werd gesproken op het oogenblik dat zij wegliepen; daar dit wegloopen op verschillende tijdstippen plaats vond, vindt men in de verschillende „dialecten" evenveel ontwikkelingstoestanden van de negertaal terug. Personen, die veel met Boschnegers omgaan, hooren onmiddellijk aan de taal, tot welken stam deze behooren. Langzamerhand vloeien deze „dialecten" ineen, als een gevolg van de bezoeken der Boschnegers aan de hoofdplaats, van hun verkeer met de goudzoekers en balata-bleeders en van de bemoeiingen der zending. Op de taal der Boni-negers oefent het Fransch een machtigen invloed uit, sedert deze naar den Franschen oever van de Marowijne verhuisd zijn."

* * *

Ean ander boek, waarop wij de aandacht willen vestigen, draagt den titel „Die Einheit des sittlichen Bewusztseins der Menschheit". Eine ethnographische Untersuchung van Viktor Cathrein S. J. Freiburg im Breisgau, 1914, een werk in drie dikke deelen, dat zeker op een eigenaardig tijdstip verschijnt, nu de beschaafde volken elkander verscheuren. Het begin van het derde deel handelt over de Indianen van Guiana en over de Boschnegers en bevat veel wetenswaardigs, uit verschillende schrijvers bijeengebracht.

* * *

Het derde geschrift, waarop onze aandacht is gevallen, is van geringeren omvang; het is een van de tallooze papieren projectielen, die de oorlogvoerenden elkaar naar het hoofd slingeren en die misschien langer zullen nawerken dan bommen en granaten. Unser Vetter Tartuffe oder wie England seine Kolonien erwarb", von Dr. Richard Hennig. Berlin 1914, is de venijnige titel. Niet minder venijnig is de inhoud: een geschiedkundig overzicht loopende van het midden der 16e eeuw tot heden, zooals te verwachten was één doorloopende acte van beschuldiging, waarvan Albion zich vermoedelijk niet veel zal aantrekken, overwegende dat de Europeesche volken bij het verwerven van koloniën of

FEUILLETON.

Drie jaar later.

Nog zie ik haar, zooals ze ons den eersten keer begroette in het onderofficiersappartementje van een der Magelangsche kazernes: het opgewekte, vroolijke Minahasische vrouwtje, met blosjes op de wangen. De witte kabaja, naar Minahasische gewoonte, niet getailleerd, de vormen verbergend en toch sierlijk; het haar glad naar achter gestreken, in een dikke wrong op 't achterhoofd vereenigd; haar druk gedoe om ons gastvrijheid te betoonen.

.... Zoo stond ze voor ons als een waardige vertegenwoordigster van de vrouwen uit ons geboorteland. Ze was opgetogen over de zeereis, over de spoorwegen, over het vele mooie en vreemde, dat ze zag en zeide: O, wat zullen vader en moeder verheugd zijn, als ze hooren, dat de toeanmoedas *) haar in het verre land hebben opgezocht! De sarsan (sergeant) moest ons maar gezelschap houden, want zij moest natuurlijk naar de keuken om ons straks echt vaderlandsch te kunnen onthalen.

Onze gastheer leidde ons in zijn kleine woning rond; de heele inrichting verraadde de hand der vrouw; onder een glazen stolp zagen wij twee psalmenboeken, onmisbare attributen in een Minahasische huishouding; de muren waren behangen met familieportretten, gevat in lijsten, door onze gastvrouw zelve keurig geborduurd.

Bijbelteksten zagen wij in vele hoekjes.

De sarsan zelf was een van de weinige mannen, die aan de verleidingen van het kazerneleven weerstand heeft kunnen bieden. Hij was een brave vechtjas, droeg „het ridder" op zijn borst, en een paar litteekens op 't gelaat, als blijvende herinnering aan eenige jaren marechaussee-schap.

Toen hij vond, dat hij zich de weelde van een vrouw kon veroorloven, is hij naar het vaderland gegaan, zocht en vond er eene in zijn dorp.

„Over vijf jaar gaan wij voor goed terug naar de hanoea (geboorteplaats), dan heb ik mijn pensioen als sergeant", besloot hij zijn levensgeschiedenis.

Van ganscher harte wenschten wij hem geluk toe. Ja, hij zal met zijn sterken arm zijn weg wel vinden in zijn gevaarvolle loopbaan.

Aan den maaltijd heerschte weder de opgewektheid die wij in ons land gewoon waren; het vrouwtje was onuitputtelijk in verhalen over haar land, over de menschen daar; dan kwamen anecdoten van een zendeling, die haar niet had willen inzegenen als de sarsan niet zijn uniform met de traditioneele zwarte jas ging verwisselen.

Toen wij dien middag vertrokken, hadden wij 't gevoel een lief, mooi plekje te verlaten. Nog vele keeren heb ik den sergeant en zijn vrouwtje opgezocht; ook kwamen ze wel eens op bezoek in mijn hotelkamer te Djocja.

Mijn werkzaamheden riepen mij naar een der hoofdsteden, en ik verloor het tweetal geheel uit het oog.

Drie jaren later: Ik was op Weltevreden geplaatst. Op zekeren avond werd een dame bij mij aangediend: zij bleek mijn Minahasische kennis van Magelang te zijn. Ze was gekleed in de dracht der Indo-Europeesche vrouwen, en zag er uit als een elegante nona. Nog was ze even opgewekt als vroeger, doch het was niet meer de levenslust der jeugd. „De sarsan is naar Djambi", vertelde ze mij, „en nu is het zoo vervelend": En toen volgde een relaas van feestjes, die ze bijwoonde om de verveling te verdrijven. En dan waren de officieren op Batavia veel aardiger dan in Magelang. Luitenant B. had haar eens naar de bioscoop gebracht, hij was toen natuurlijk in civiel; Luitenant A. kwam haar eens afhalen met den automobiel, en had haar ook zijn huis laten zien. „Hè, wat is 't toch prettig om in de mooie officiershuizen te wonen". —

Of ze al verlangde naar de Minahasa?

Ach, hier was het ook zoo kwaad niet. Hier waren amusementen, die men in ons land niet had.

„Ja, dat is zoo", kon ik niet nalaten uit te roepen.

Ze nam weder het woord; ik moest haar excuseeren, dat ze zoo gauw weer weg moest, want er wachtte een vriendin op haar, thuis. Maar of ik dan gauw eens wilde komen aanloopen......

Kon ik het helpen, dat, toen ik haar de hand ten afscheid reikte, mij de stem in de keel stokte?

Toen het tuinhek achter haar dichtknarste, was het voor 't eerst van mijn leven, dat ik schreide om een mij onbekende reden. Wat ging mij het lot van dit menschenleven aan, dat het mijne langs ging, als een schip bij nacht. Neen, niet dit greep mij aan, maar de tragedie, die ik voelde; de geleidelijke ondermijning van het gebouwtje, dat de in een vijandelijk land vechtende sergeant zich voor de toekomst wilde scheppen.

RATU LANGIE.

Amsterdam, Januari 1915.

*) Zoo noemt men in de Minahasa gewoonlijk de zoons van hoofden en andere aanzienlijke inlanders.

De Haagsche Commissiebank
37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.
Effecten - Coupons - Beleening
Prolongatie - Deposito - Cheques
Safe-Inrichting.

Middelbare School v. Handel en Administratie.
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officiëel als zoodanig **erkend.**
De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSTRA.

LEESBIBLIOTHEEK
in 4 talen,
(de nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen)
Leesprijs **5 cents** *per deel voor de eerste week, voor iederen dag langer* **1 cent** *bijbetalen.*
Boek- en Kantoorboekhandel
E. VAN ANDEL,
WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade. DEN HAAG
ADVERTENTIE-BUREAU.

Schill & Capadose
Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage
BANKIERS - KASSIERS.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.
SAFE-DEPOSIT.
OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.
DEPOSITO's, PROLONGATIES.
CHANGE.
ASSURANTIE. LEVENSVERZEKERING.

S. J. ROTTEVEEL,
GALILEISTRAAT 58 hoek Beeklaan,
beveelt zich aan voor levering van alles op het gebied van
Koloniale Waren - Comestibles.
TELEFOON 3197.

invloedssferen nu eenmaal niet gewoon zijn zich angstvallig af te vragen of hunne daden onberispelijk zijn.

* * *

Het Weekblad van de Coöp. Vereeniging Rotterdamsche Huidenclub meldt, dat het Ministerie van Koloniën groote belangstelling getoond heeft voor de mogelijkheid om onze lederindustrie onafhankelijk te maken van het buitenland en de noodige looistoffen te betrekken uit Ned. Indië. Langs telegrafischen weg is naar Buitenzorg het verzoek gezonden om een flinke hoeveelheid looistoffen naar Nederland te sturen.

Bij ontvangst zullen deze dan ter beschikking worden gesteld van het Waalwijksche proefstation, om ze nauwkeurig te onderzoeken en vast te stellen of ze in allen deele bruikbaar en geschikt zijn om de Engelsche en Duitsche te vervangen.

Wij veroorloven ons de vrijheid de aandacht van het Departement van Koloniën er op te vestigen, dat er ook in Suriname looistoffen zijn, die nu wellicht voor exploitatie in aanmerking kunnen komen. De bast van de mangrove (Rhizophora Mangle L.), is in Suriname met succes bij de leerlooierij gebruikt. De boom komt algemeen voor langs de Surinaamsche kust en de oevers der beneden rivieren. In Duitschland en Noord Amerika wordt de mangrovebast veel gevraagd.

* * *

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende de Staatsbegrooting voor 1915, hoofdst. Buitenlandsche Zaken, lezen wij: „Gaarne zag men het weerschrift van de Koloniale Staten van Suriname tegen de indertijd geuite onwelwillende oordeelvellingen over ons beleid in die kolonie door den Britschen consul te Paramaribo, ter lezing neergelegd."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Lotsverbetering.

Parmidjo, helper bij de opiumregie te Buitenzorg, schrijft in de „Pembrita Betawi", dat op het request van het Inlandsch personeel van dezen tak van dienst in de afdeeling Buitenzorg, houdende verzoek om hunne bezoldiging te willen verhoogen, ten antwoord is ontvangen, dat t.z.t. eene herziening van de bezoldiging van het Inlandsche personeel van den dienst der Opiumregie op Java en Madoera in overweging zal worden genomen. Parmidjo is met dit antwoord zeer ingenomen, omdat z.i. van hooger hand er nu toch de noodige aandacht aan zal geschonken worden.

Een misverstand?

De „Sinar Djawa", (alsook andere Maleische bladen) ontving van den heer IJzerman, ambtenaar voor Chineesche zaken, een officieel schrijven d.d. 27 November l.l. ten geleide van een brief van den Directeur van Onderwijs en Nijverheid van den 27 October tv. No. 21479 aan de Europeesche schoolcommissie in N.-I. betreffende het oprichten van een kweekschool tot opleiding van Chineesche onderwijzers, die ook 't Hollandsch kunnen onderrichten, en zulks om in het tekort van Hollandsche onderwijzers aan de Hollandsch-Chineesche scholen te kunnen voorzien. Deze school zou dan ingericht worden op den voet en in denzelfden geest, waarop de nieuwe hoogere kweekschool voor Inlanders te Poerworedjo onlangs tot stand is gekomen. De heer IJzerman verzocht dit plan in de „Sinar Djawa" te willen bespreken. Wel eenigszins vreemd lijkt 't de redactie van dit blad, om deze kwestie in een Maleisch blad te bespreken; zij vermeent dan ook, dat dit verzoek op een misverstand moet berusten en schr. zegt: De „Sinar Djawa" is een Maleisch blad, dat door Inlanders wordt geredigeerd. Niet, dat wij geen oog en oor open hebben voor de belangen en behoeften van de Chineezen in Insulinde, maar wij achten ons niet bevoegd ten deze adviezen uit te brengen, temeer daar hunne behoeften anders zijn dan de onze. Wij laten daarom de beoordeeling dezer zaak liever over aan de Chineesche persorganen, die ongetwijfeld ook wel een dergelijken brief ontvangen zullen hebben.

Beoefening der Nederlandsche Taal.

In 't laatst van November van het vorige jaar hebben, volgens de „Sinar Djawa", eenige jeugdige Inlanders te Semarang een nieuwe vereeniging gevormd, L.U.T.O. H.N. geheeten, met het doel zich toe te leggen op het Nederlandsch. De stoot werd daartoe gegeven door den heer Soekandar, schrijver bij den djaksa te Semarang, die de constitueerende vergadering ook geleid heeft. De vereeniging zal een eigen bibliotheek en leesgezelschap voor de leden organiseeren, terwijl de leden onder elkaar geen andere taal dan het Nederlandsch bezigen mogen. Overtreding hiervan wordt met boete gestraft. De statuten en het huishoudelijk reglement werden opgemaakt en besproken. Een bestuur kwam tot stand, bestaande uit de H.H.: Soekandar voornoemd, president; Soepardi, mantri kaboepaten, vice-president; Koesó, klerk bij de posterijen, secretaris-penningmeester; Noerto, schrijver op het assistent-residentiebureau, 1e commissaris; Tabir, klerk bij de posterijen, 2e commissaris; en Soemardjo, schrijver op het assistent-residentiebureau, 3e commissaris. Op de vergadering waren 35 Inlanders aanwezig, die zich allen vrij vloeiend in de Nederlandsche taal uitdrukten.

De S. I.

Hoewel de Inl. bladen er niet veel drukte over maken, gaat de Sarikat Islam steeds voort zich uit te breiden. De „Sinar Sumatra" vermeldt o.a., dat het aantal leden dier vereeniging te Benkoelen reeds tot een 8000 is opgeklommen en dat er elken dag tientallen bijkomen.

Naar evenredigheid is daar ook het aantal vrachtauto's toegenomen. Zoo merkt het blad op.

Tehuis voor Inl. Leerlingen.

Eenigen tijd geleden werd — alzoo de „Bintang Soerabaja" — een plan geopperd ,om voor te Soerabaja schoolgaande jongelieden, wier ouders op andere plaatsen wonen, een Tehuis op te richten, waar zij goed en goedkoop onder dak zouden kunnen komen, hetgeen een groote behoefte was. Aan dit plan is nu uitvoering gegeven. Op den Juliana-boulevard te Soerabaja is thans een soort pension, waar sedert 1 December j.l. die jongens gehuisvest zijn. Eén der leeraren van de Technische school te Soerabaja, de heer van Wijk, staat aan het hoofd van dit Tehuis. Verscheidene leerlingen dezer school, alsook van de N. I. A. S. werden er reeds geplaatst.

Een protest.

Het Inlandsch personeel van 's lands kas te Grisee heeft gezamenlijk zijn ontslag genomen, als protest tegen de naar hunne meening onbehoorlijke handelingen en uitlatingen van den chef van dit geldkantoor; wel een bewijs, schrijft de „Bintang Soerabaja", dat de Inlanders nu niet meer met zich laten sollen gelijk vroeger. Toen de betrokken inspecteur ter plaatse kwam om de zaak te onderzoeken, meldde die chef zich ziek.

Offervaardigheid?

Allerwege, schrijft bovengenoemd blad, wordt thans ook onder de Inlanders geofferd ten bate van de noodlijdenden en de Belgische vluchtelingen in Nederland. De Inlandsche ambtenaren bemoeien er zich mee, doch nu rijst de vraag, volgens de „Bintang Soerabaja", of de offervaardigheid onder de Inlanders wel zoo groot is, dan wel of zij gehoorzamen aan zachten drang van boven af door de Inl. ambtenaren uitgeoefend, die daardoor in een goed blaadje bij het bestuur wenschen te komen. Het blad prijst ten zeerste de houding van den resident van Pekalongan, die alle deelneming van Inlanders te dier zake in zijn gewest verboden heeft niet alleen, maar ook gelastte alle tot dusverre voor dit doel ontvangen gelden te restitueeren, gelet op de moeielijkheden, waaronder de Inlandsche bevolking van Java zelve verkeert. De Inlanders mogen dit zelf ook wel goed bedenken, alvorens voor andere menschen in andere landen, zij 't ook in Nederland, gelden in te zamelen, die beter voor de eigen landgenooten in het eigen land aangewend konden worden. Aldus besluit het blad.

Meergenoemd blad schrijft, dat er dit jaar wel weinig Inlanders naar Mekka ter bedevaart zullen gaan en wel vanwege den oorlog in Europa, die alles op losse schroeven heeft gezet en nergens goed doet, ook niet in Mekka, nog vóór dat het bekend was, dat Turkije aan den oorlog zou deelnemen. Bloedverwanten van Mekkagangers ontvingen van uit Mekka berichten, die aanduiden, dat men daar allesbehalve gerust is omtrent het lot van Nederl. Indië, de daar woonachtige Inlanders, Europeanen en vreemde Oosterlingen. Vele van deze berichten zijn overdreven en worden opzettelijk in de wereld gezonden door bedriegers en ander slecht volk om onrust te verwekken en er munt uit te slaan. In Mekka wordt o.a. verteld, dat het Hollandsche geld geen waarde meer zou hebben. Java was reeds onder de vijanden verdeeld; gebrek en hongersnood zouden er spoedig heerschen, enz.

Over den Oorlog.

Was men vroeger onder de Inlanders nog al onverschillig voor den oorlog, nu dat Turkije zich aan de zijde van Duitschland tegen Engeland en de bondgenooten verbonden heeft ,is de geest anders geworden. Men gelooft nu aan de zegepraal van Duitschland en vertrouwt de berichten niet meer, die dienaangaande uit Fransche en Engelsche bronnen verspreid worden. Ja, geloovige Inlanders maken zich zelfs boos, als er van Duitsche en Turksche verliezen gesproken wordt, als zijnde h.i. onmogelijk nu Turkije aan den oorlog deelneemt. Thans wordt ook al verteld, dat de geallieerden Nederland een ultimatum hebben gesteld, omdat beweerd wordt, dat het Duitschland behulpzaam geweest zou zijn in het verstrekken van de noodige levensmiddelen voor leger en volk.

De Maleische bladen brengen, naar aanleiding hiervan, het artikel van Ratulangie in „De Indiër" in herinnering, getiteld: „De hoofden koel" en zeggen hem vooral deze woorden na: „Maar bovenal laat het volk van Oost-Indië nuchter voor de feiten staan. Zonder twijfel zullen er groote dingen voor Ned.-Indië uit dezen wereldbrand groeien, doch houdt de hoofden koel, landgenooten. Een overhaaste stap van u kan onze Indische zaak honderd jaren achteruit brengen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De toestand in China.

De „Perniagan" verneemt van een derde revolutie in China, die intijds werd ontdekt en voorkomen en waaraan voornamelijk studenten den stoot gegeven zouden hebben. Vele hunner moeten naar N. I. gevlucht zijn. De Hollandsche consul te Hongkong heeft telegraphisch het bestuur in Ned.-Indië gewaarschuwd. Volgens bericht werden daar tien van deze belhamels opgevat.

Volgens de „Sinar Djawa" vertrokken in 't laatst van November 1914 honderd Chineezen van Soerabaja

Voor twee Christen-Inlanders,

broer en zuster, uit de Minahassa, wordt gelegenheid gezocht om te kunnen **terugkeeren, ONDER LEIDING** van eene familie. Br. L. M. adres EISENDRATH'S Boekhandel, Rokin, Amsterdam.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.
Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

Instituut W. G. Taanman, KOST- en DAGSCHOOL.
De Perponcherstraat 105-103-101 - Den Haag.

In 1913 slaagden ONDER MEER voor:
Eind-ex H. B. S. 5 j. c. 6 leerl. — Cand. O. I. ambt., 1 leerl. — Milit. Acad. te Breda 2 leerl. — Instit. voor de Marine 1 leerl. — Cadettensch. Alkmaar 4 leerl. — Middelb. Kol. Landbouwsch. te Deventer 4 leerl. — Machinistensch. van de Marine, te Hellevoetsluis 1 leerl. — Zeevaartschool te Rotterdam, 1 leerl. — Gymnasium (1ste klasse) 2 leerl.
In 1914 slaagden o.a. 7 leerlingen voor Eind-ex. H.B.S. 5 j. c. en 3 leerlingen voor 1ste klasse Gymnasium.
Meisjes worden ook als leerlingen aangenomen.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"
OPGERICHT 1906.
Gevestigd **Galileïstraat 2a. - Den Haag.**
Opleiding **L. O.** en **M. O. Teekenen.**
Onderwijs in **Etsen, Schilderen** en Kunstnijverheid.
Spreekuur: *Dinsdag 2—3 uur.*
Directie: W. H. BIK. J. VAANDRAGER.

P. DICKHOFF.
Kunsthandel - Spiegel- en Lijstenfabriek
ENCADREMENTEN.
Speciale bewerking voor de tropen.
86a PIET HEINSTRAAT 86a.
Telefoon 5676.
DEN HAAG.

Kleedingmagazijnen P. VAN DEN BRUL
AMSTERDAM Nieuwendijk 184.
DEN HAAG Veenestraat 15.
HOORN Groote Noord 9.
LEEUWARDEN Nieuwe Stad 94.
GRONINGEN Heerenstraat 24 en 59.
ONZE GEMAAKTE
HEEREN-, JONGEHEEREN- en KINDERKLEEDING
is BEKEND SOLIDE en munt uit door Eleganten Pasvorm en KEURIGE AFWERKING
Kleedermakerij van den eersten rang

VOOR INDIË. De aangenaamste, mooiste en nuttigste bezigheid is zeker het **Fluweelpletten en Schilderen.** Onderricht bij
Firma TENZER, Noordeinde 139a, Den Haag
Magazijn en Fabriek van Schildersartikelen, voorwerpen om te Branden, Snijden, enz.
RIJK GEILLUSTR. PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN tegen inzending van **50 cent franco Indië.** - - - - -

GESCHER & KEMPER
ROTTERDAM BREDA AMSTERDAM ARNHEM
TAPIJTHANDEL EN COMPLETE MEUBILEERING
VLAMINGSTR: 22. DEN HAAG

naar China terug, niet omdat zij geen middel van bestaan hadden, maar omdat zij verkozen het Chineesch nieuwjaar in hun vaderland te vieren.

Verschil van oordeel.

Zoo hevig als de Hollandsche bladen te Soerabaja op den heer Boon, hoofdcommissaris van politie aldaar, scholden en tegen hem te keer gingen en dientengevolge ingenomen waren met zijn overplaatsing naar Semarang, des te meer achtten de Chineesche bladen deze beoordeeling en overplaatsing onverdiend. Wij, Chineezen, zoo meldt de „Pewarta Soerabaja", hadden geen reden van klagen en wenschen daarom de Chineezen van Semarang van harte geluk met de plaatsing van den heer Boon aldaar als hoofdcommissaris van politie.

Een Fancyfair.

In 't begin van December hebben de Chineezen te Loemadjang, volgens bovengenoemd blad, een fancyfair gehouden, waarop geen Duitsche artikelen verkocht mochten worden. De netto opbrengst bedroeg *f* 1000 en werd bestemd voor de noodlijdenden in Holland. De vrouwen en dochters van de Inlandsche ambtenaren hielpen de goederen verkoopen.

„Bosèn".

Met de Tiong Hoa Hwe Koan-school te Malang gaat 't volgens evengenoemd blad, eerder achteruit dan vooruit. De schuld hiervan wordt toegeschreven aan de luiheid en onverschilligheid der Chineesche onderwijzers. Maar ook het bestuur van deze vereeniging gaat niet vrij uit. Het laat er zich niets aan gelegen liggen, een jaar lang heeft niemand van dit bestuur de school bezocht. Het is de welbekende ziekte: bosèn (ik ben het beu). Niemand overtuigde zich van de vorderingen der leerlingen. De onderwijzers voeren niets uit. De kinderen doen, wat zij willen. 't Is daar nu een echte janboel geworden. Deze toestand doet geen goed aan den naam der Chineezen te Malang. Het is noodig, dat een nieuw bestuur verkozen wordt, dat uit jonge, energieke mannen bestaat.

Een Legende?

Sinjoempoet (anonymus) verhaalt in de „Perniagan", dat Gouverneur-Generaal Idenburg dikwijls van uit Tjimatjan, waar hij een lustverblijf heeft, wandelingen in de omstreken maakt, geheel alleen, zonder eenig geleide. Tjimatjan is ongeveer tien palen van Tjiandjoer gelegen (de hoofdplaats van de afdeeling van dien naam in de Preanger-Regentschappen). Op zekeren dag, dat hij weer zoo'n wandeling maakte, werd hij door een regenbui overvallen en genoodzaakt een schuilplaats te zoeken in een klein armoedig bamboeshuisje, dat aan den weg stond. Hij was hierdoor van den gewonen weg afgeweken. Heel beleefd vroeg hij den bewoner er zoo lang te mogen wachten, tot het droog zou zijn geworden. De man kende den Gouverneur-Generaal niet maar vol van den eerbied, dien iedere Soendanees voor den Europeaan heeft, stond hij bereidwillig zijn hut aan den bezoeker af, doch wees er tevens op, dat deze zóó oud en bouwvallig was, dat het er overal lekte. De regen hield lang aan. De Gouverneur-Generaal begon een praatje met den bewoner te maken en vroeg: Kent gij den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal? „Neen, mijnheer", was het antwoord. „Wat denkt gij wel van hem, is hij rechtvaardig?" „Oh, wat dat betreft, er is maar één roep over zijn rechtvaardigheid niet alleen, maar ook over zijn flinkheid. De vorige Gouverneur-Generaal kon hier niet komen, of hij moest door alle dessahoofden met alle mogelijke eerbewijzen worden ingehaald, maar de tegenwoordige houdt daar niet van en heeft het ook gezegd, dat 't niet noodig is hem op die wijze te ontvangen. Het gevolg hiervan is, dat de dessabewoners van hunne Hoofden geen bevelen meer ontvangen om uit te komen, aan de wegen nutteloos werk te verrichten, versieringen aan te brengen, enz., die den kleinen man veel geld en arbeid kosten. Nu worden de wegen beter onderhouden, want de dessahoofden weten 't, dat de groote Heer dikwijls wandelingen in de omstreken maakt en zich in de kampongs met eigen oogen overtuigt hoe de toestand in werkelijkheid is. De Gouverneur-Generaal trok, volgens den schrijver, een vergenoegd gezicht en aan de punt van zijn knevel draaiende vroeg hij den dessaman, of hij ook dacht als die andere dessalieden. „O, zeer zeker" ,antwoordde deze. Toen de regen ophield, stond de Gouverneur-Generaal op om te vertrekken en verzocht hij den man hem verder den weg naar Tjimatjan te willen wijzen.

Eindelijk kwamen zij aan, daar waar de Gouverneur-Generaal wezen wilde, n.l. bij zijn verblijf. Aan het hek van den tuin gekomen, dankte Z.Exc. den man vriendelijk, stopte hem *f* 5 in de hand en zeide, dat dit huis het zijne was, van hem, van wien de Inlanders in zijn dorp verklaarden, dat hij flink en rechtschapen was. Eerst toen kwam de dessaman tot de ontdekking, wien hij vóór zich had, bevende vroeg hij den „Grooten Heer" om vergiffenis, daar hij wellicht brutaal was geweest of althans niet de noodige hormat had bewezen. De *f* 5 wilde hij toen teruggeven. Maar de Gouverneur-Generaal stelde hem gerust, zeide, dat hij geen vergiffenis noodig had en het geld gerust kon behouden.

Schrijver besluit: Niet alleen sommige vorsten in Europa stellen zich soms incognito op de hoogte van den toestand van hun volk, maar hier hebben wij nu in Ned. Indië een Gouverneur-Generaal, die op dezelfde wijze te werk gaat.

Van Vreemde Koloniën.

In de tragedie, afgespeeld in Transvaal, door het groote treurspel van den wereldoorlog heen ,waarvan zij een scherf is, is een tooneel van bijzondere, aparte weemoed afgespeeld.

Den 16en December omsingelde een afdeeling onder kolonel Pretorius bij Nooitgedacht een commando rebellen onder aanvoering van Fourie. Het werd een van die gevechten, waarbij van overgave geen sprake was vóórdat een der partijen van haar minderheid was overtuigd. Van de regeeringstroepen sneuvelden 10 man en werden er 20 gewond, maar hun aantal was zoo overwegend, dat Fourie zijn onmacht moest erkennen, ook daarbij bleef hij echter de kranige strijder, die hij steeds geweest is. „Ik is commandant Fourie en ik geef in; jullie is flukser dan ons." 43 man gaven zich met hem over, waaronder een jongere broeder van den commandant.

De gebroeders werden naar Pretoria vervoerd en reeds den 18en voor een krijgsraad gebracht. Kolonel Truter was president, luitenant kolonel Dawson en majoor van Velden waren leden. De advocaten van Hees en Gey van Pittius namen de verdediging op zich tegen de aanklacht van hoogverraad, door als officier gewapend in verzet te komen tegen Z. Ms. strijdmacht.

Het verloop van 't geding was kort. De overheid deed mededeeling, dat kapitein Jozef Johannes Fourie en luitenant Johannes Petrus Fourie, officieren van de Transvaal bereden schutters met 43 andere rebellen na het gevecht bij Nooitgedacht gevangen genomen werden, den 18en en 19en December terechtgesteld, schuldig waren gevonden aan verraad en ter dood veroordeeld waren. De vonnissen werden bekrachtigd, maar voor luitenant Fourie veranderd in vijf jaren gevangenisstraf met harden arbeid. Den gevangenen werd mededeeling hiervan gedaan in den avond van 19 December, nadat kapitein Fourie in den namiddag zijn familieleden had mogen ontvangen. Zondagmorgen, 20 December, te 5 ure werd het doodvonnis voltrokken in de gevangenis te Pretoria.

Wat een afgrond onder die enkele schrede!

En toch de volle diepte peilt men eerst wanneer men de bijzonderheden leest, die de Zuid-Afrikaansche bladen ons onlangs hebben gebracht.

Commandant Fourie heeft voor 't krijgshof gesproken in een taal, die zonder omhaal, zonder geknutsel, prachtige mannentaal is geweest.

Ik wil weergeven waarom ik op den 16en December een gewapend macht tegen de Britsche troepen in 't veld had, zoo stelde hij dadelijk de partijen tegenover elkander. Nu ontleenen wij aan ,,Volksstem" zijn verdere getuigenis.

„Ik ben 'n geboren Transvaler, geboren onder de republikeinse vlag. In de laatste oorlog heb ik tegen de engelse Regering gevochten totdat ik zwaar gewond in 't hospitaal werd gebracht. Terwijl ik gevangen was als 'n gewonde heeft 'n engelse offisier mij 'n blauwe wonde gestoten met 'n revolver. Dat heeft mij geen lekker gevoel tegenover de engelse natie doen vormen, maar mijn eigen gevoel heb ik bedwongen, hopende, dat de Engelsen met ons zouden samenwerken om 'n voorspoedig Zuidafrika te kunnen vormen. Deze toestand heeft enige jaren geduurd en mijn ondervinding is dat waar de Engelsen 'n kans gekregen hebben om de gevoelens van de Afrikaners zeer te maken, daar is dat hun 'n plezier geweest. En God weet dat zij mij dikwels in mijn hart gekrenkt hebben. En ik daag enige Engelsman uit, wanneer 't hem overkomt, onder 'n andere natie te staan, en wanneer zijn gevoelens in enig opzicht worden zeer gemaakt om te zeggen dat ik 'n fout heb gemaakt.

Toen er 'n tijd geleden sprake was van oorlog in Duits Zuidwest, was ik een van die personen, die er niet over geraasd hebben, doch er toch tegen waren, want ik kon niet inzien, waarom onze Regering 'n oorlog zou verklaren tegen Duitsland dat ons nooit enig kwaad had gedaan. Ik kon niet inzien waarom onze jonge Afrikaners zouden vechten om de eer van Engeland op te houden; wanneer wij nagaan van de Slachtersnek-moord, van de moord aan de Bloedrivier in Natal en de moord op onze mensen in Pietretief gepleegd door de kaffers onder aanvoering van engelse offisieren, wanneer ik denk aan de 30000 vrouwen en kinderen die vermoord zijn, zie ik niet in waarom ik Engeland's eer zou ophouden en daag ik enige man uit met de vinger op mij te wijzen en te zeggen: je hebt 'n fout gemaakt.

Ik weet dat de Regering mij beschouwt als 'n rebel en teleurgesteld is over mij. Ook ik ben teleurgesteld over de Regering, die ik daar heb gesteld en waarvoor ik mijn bloed heb opgeofferd. Er wordt gesproken van gelijke rechten. Ga maar naar de tronk en krijg 'n gewone kwitantie voor 'n pijp, en zie of er 'n enkel woord Hollands op is. Waar komen die gelijke rechten dan in?

10 October laatstleden was ik naar 'n konsert in het Operagebouw gegaan, gegeven ter nagedachtenis aan onze geachte President Kruger op zijn verjaardag. Inplaats van muziek te horen en aanspraken over het leven van President Kruger, heb ik daar vuile scheldwoorden gehoord en terwijl door 'n dominee 'n openingsgebed werd gedaan is „Rule Britannia" met stokken door onze kelen afgestoten, en werden de dames met rotte eieren op het platform gegooid. Als dit britse gelijkheid is, dan wil ik daar niet onder leven, dan is 't mij 'n groter eer hier te staan als prisonier dan als 'n offisier in het engelse leger."

Kommandant Fourie richt zich tans hoger op en zegt met nadruk:

„Wat ik heb gedaan, deed ik met open ogen en uit

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND BIJ ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELIJK ONDERWIJS IN
DUITSCH. ENGELSCH. FRANSCH. SPAANSCH. ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITSSCHOOL
OVER DE WAALSCHE KERK
58a NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

Gebroeders Domhoff
Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.
's-Gravenhage Parkstraat 8.
Rotterdam Mosseltrap 5-6-7.
Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleeding.
Galakleeding en Ambtsgewaden.
Amsterdam Heerengracht 422.
Nijmegen Graafsche weg 9.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij
STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
: Gordijnen :
in meer dan 500 dessins
KLENUS Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE
Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

DORDTSCHE BANK
'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
behandelt alle Bankzaken.

eigen vrije overtuiging. Ik ben zelfs vandaag nog overtuigd, dat God dit onrecht niet zal gedogen en ik ben vandaag nog overtuigd ervan, dat er nog mensen genoeg in 't veld zijn om Zuidafrika te redden."

Dan wendt Fourie zich om, naar zijn broer, die naast hem in 'n stoel zit en op hem wijzend zegt hij:

„Wat mijn broer betreft, mijn invloed heeft hem bewogen te doen wat hij heeft gedaan, onder mijn orders en instrukties, en ik zou 't hof willen vragen in aanmerking te nemen dat hij jong is. Hij is mijn jongste broer en hij geloofde in mij. Als er vandaag van die Afrikaners in het hof zijn die hun hart moesten uitspreken als ik dit vandaag moet en zij zijn geen Godlochenaars, kunnen zij geen andere woorden gebruiken dan ik vandaag uitspreek. Ik kan niet vals wezen. Ik heb 't nooit kunnen wezen in mijn leven, en God zal mij bewaren dat ik 't ooit word. Mijn daden hebben altijd mijn hart gewezen.

Ik ben niet van plan het hof om genade te vragen. Genade van mijn God, die mij geleid heeft, was genoeg; maar ik vraag de manschappen, die onder mij hebben gediend, genadig te behandelen. Mijn invloed was sterk over hen."

Na dit te hebben gezegd ging Kommandant Fourie weder rustig zitten.

Het betoog van hooge stemming, uitgesproken met kalme, sympathieke stem, maakte diepen indruk. Maar een verontschuldiging, een vrijpleiten was 't niet. Ook het pleidooi van advocaat van Hees kon 't vonnis niet afwenden, de verandering der straf van den jongeren broeder is het eenige dat bereikt is kunnen worden.

Ook in de uren, verloopen tusschen het vonnis en de voltrekking is Fourie een held gebleven. Geen oogenblik heeft hij vrees of wankelmoedigheid getoond. Alleen wanneer hij van zijn familie, zijn land en volk sprak, kwamen hem tranen in de oogen.

Ds. Neethling stond hem tot het laatst ter zijde. Toen zij op de plek kwamen waar 't vonnis zou worden voltrokken, drukte Fourie den predikant de hand en zeide slechts: „Tot weerziens." Daarna ging hij op de stoel zitten, bond zich de blinddoek voor oogen en zong met vaste stem: „Als wij de doodsvallei betreen, laat ons elk aardsche vriend alleen." Bij de laatste woorden viel het salvo en Fourie was niet meer.

Is Fourie niet meer? Deze rebel zal lang onder de Boeren blijven leven. Ook na den dood blijven de kansen op leven wisselvallig.

Fourie was toevallig de jongen, die met de witte vlag uitging om Dr. Jameson's overgave te aanvaarden, thans is de dokter Sir Starr Jameson, Fourie als verrader gefusilleerd. Aan deze tegenstelling herinnerde de veroordeelde nog in zijn laatste uren. Maar in de herinnering van de Transvalers zal de Fouriefiguur vermoedelijk langer blijven dan die van eenige Britsche figuur onzer dagen, al zal ook steeds ernstige blaam den lof van Fourie overschaduwen.

En wie beiden thans zelfs in 't Transvaalsche Boerenhart hooger aangeschreven staat Fourie of generaal Smuts, de minister van verdediging, die zich onttrokken heeft aan een ontmoeting met de deputatie, welke hem gezocht en nagereisd heeft om een petitie te overhandigen, waarin verzocht werd het doodvonnis niet te voltrekken, en die ten slotte voor de overhandiging der verzoekschriften een tijd aangaf, vier uren nadat het vonnis voltrokken zou wezen.

Wij voelen, dat wij een gevaarlijk punt aanroeren, want de Fourie's hebben de nooit te vergeven daad begaan van de wapens te keeren tegenover den staat, dien zij dienden. Wij willen dit geenszins over het hoofd zien, niet verschoonen, niet vergeven. Wij wenschen het verfoeilijke hiervan thans, in de ernstige tijden die dreigen, zeker niet te verbloemen of te vergoelijken. Een eerlijk man heeft zijn woord gestand te doen, voor een soldaat weegt verraad in den oorlog erger dan bijna elk ander denkbaar misdrijf. Maar wie Fourie oordeelt, zal te bedenken hebben hoe los de band met Engeland nog was, hoe zwaar de proef is geweest, den oud-strijders opgelegd, hoe zij in verraad aan Engeland trouw aan Transvaal meenden te leggen. De groote, onvergeeflijke fout is geweest dat de officieren in Britschen dienst zijn getreden als zij niet overtuigd waren voor Engeland te willen vechten, maar wie hun dit naar het volle gewicht toemeet, kan toch het tragisch valsche — maar niet vuile, het noodlottig treurige — maar niet gemeene, het onvoorwaardelijk verkeerde — maar niet lage te gelijk in hun afval van den overheerscher erkennen. Dit is nog iets anders dan het eigen land verraden. Is het slecht dit uit te spreken voor mannen als de Wet en Fourie? Wij ontheffen daardoor niemand van den plicht tegenover het vaderland. Integendeel. Maar wij leeren tevens: neem in vredestijd geen eeretaak op u, die gij in oorlogstijd niet gestand wilt doen, want dat is eigenlijk reeds verraad; met de eer mag men nooit transigeeren.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De 1e aflevering van den nieuwen jaargang van het Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen. bevat verschillende bijdragen over Indië. In de eerste plaats een artikel van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over de rol, welke de aap in het volksgeloof der Inlanders van den Indischen Archipel speelt.

Achtereenvolgens vraagt de schr. voor de volgende punten de aandacht. 1. Volgens de opvattingen onzer inlanders stammen de apen van de menschen af, of omgekeerd de menschen van de apen. 2. De inlanders gelooven aan eene verhuizing van de ziel in het lichaam van een aap, hetgeen tijdens het leven of eerst na den dood van den mensch zou kunnen plaats hebben. 3. Vele inlanders vermijden apen te dooden of te eten, slechts enkele eten bij voorkeur apenvleesch. 4. Er zijn verhalen bij de inlanders in omloop, volgens welke de menschen door apen worden geholpen. Volgens andere verhalen echter plegen de apen de menschen te misleiden en te benadeelen. 5. In de dierfabelen onzer inlanders treedt de aap nu eens op als een bijzonder slim dier, andere dieren in sluwheid overtreffend, echter ook wel moet de aap voor de andere dieren in slimheid onderdoen. Deze dierfabelen vertoonen in verschillende gebieden van onze Oost groote overeenkomst. 6. Zwangere vrouwen moeten vermijden naar apen te kijken of zulke dieren aan te raken. Ook kan het in tegenwoordigheid van vrouwen gevaarlijk zijn over apen te spreken. 7. Van sommige bestanddeelen van het apen-lichaam maken de inlanders gebruik als geneesmiddel of als amulet.

De heer J. W. IJzerman, voorzitter van het Aardr. Gen. bracht in het voorjaar van 1914 een bezoek aan eenige koloniale archieven in Spanje, onder meer ten einde een onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van stukken, welke een nieuw licht zouden kunnen werpen op de eerste handelsreizen der Nederlanders. De heer IJ. vond belangrijke bescheiden en liet afschriften maken van stukken, welke betrekking hebben:

1o. op de reis van de ,,Gouden" en de ,,Silveren Werelt" naar den Rio de la Plata (1598—1600);

2o. op den aanval op het eiland Groot Canaria van Jhr Pieter van der Does (1599);

3o. op de reis van Mahu en de Cordes door de Straat van Magelhäes (1599—1602);

4o. op den tocht van Olivier van Noort (1699—1602);

5o. op verschillende berichten uit Holland naar Spanje in 1605, 1607, 1614/15 en 1616;

6o. op de overwinning der Spanjaarden op de Hollandsche vloot bij Cavite (1610);

7o. op de reis van Joris van Spilbergen (1615);

8o. op den tocht van de Nassausche vloot (1624/1625) onder Jacques l'Hermite;

9o. op den tocht van Hendrick Brouwer (1643/1644).

Luitenant W. K. H. Feuilleteau de Bruyn geeft ethnographische en ethnologische aanteekeningen over de Kaja-Kaja's aan de Noordwest-rivier in Nieuw-Guinea; achtereenvolgens beschrijft hij hun karakter, godsdienst, woningbouw, middelen van bestaan, sieraden, levenswijze, kalkwerpen, enz.

De heer J. J. Staal publiceert het verslag van den luitenant ter zee Stroeve (den 7en Sept. l.l. aan de monding der Wa Poga door Papoea's vermoord) over diens belangrijke exploratie-tocht naar de Rouffaer-rivier op Nieuw-Guinea.

Verder vinden we in deze afl. nog behandeld: Het werk onzer opnemingsvaartuigen in den Ned.-Indischen Archipel, 1910—1915, door C. Craandijk (met kaart). — Wijzigingen in de administratieve indeeling van eenige gewesten van Ned.-Indië. — Eenige onnauwkeurigheden op zeekaarten in den Ned.-Indischen Archipel, door J. M. Phaff.

De bestrijding van de malaria enz.

In dank ontvingen wij van de uitgevers Mouton en Co. te 's-Gravenhage het volgende geschrift van den heer E. de Meyier Jr.: ,,De bestrijding van de malaria en gele koorts en de assaineering der terreinen in het bijzonder".

In de voorrede zegt de schrijver, volgens het prospectus van den uitgever, dat hij het nuttig heeft geacht, behalve het geven van een beschrijving van het voorkomen en de verschijnselen van de malaria en andere door muggen veroorzaakte koortsen, de verschillende grootendeels gepubliceerde bestrijdingsmiddelen in een korten, populairen vorm samen te vatten en daarmede een handleiding te vormen voor hen, die zich in de tropen of in koortsstreken vestigen en voor de verschillende lichamen, welke door hun werkkring in deze streken over de belangen van hun personeel hebben te waken. Voornamelijk heeft de schrijver hier het oog op de technische kringen (ingenieurs, bouwkundigen en landbouwkundigen), welke uit den aard der zaak niet zoo algemeen op de hoogte van de verschillende tropenkoortsen zijn. Zij vinden hier in kort bestek samengevat de technische middelen van bestrijding bij het assaineeren der terreinen, welke tot het ontstaan der ziekten aanleiding geven.

Voor belangstellenden ligt de brochure ter lezing Heulstraat 17, Den Haag.

Tijdschr. Kon. Instituut van Ingenieurs.

De 2e aflevering van jaargang 1914 der afdeeling Nederlandsch-Indië van het Kon. Instituut van Ingenieurs, bevat een drietal geïllustreerde verhandelingen over: Nieuwe fundeeringsmethode tegen grondverzet in de tropen, door Ch. P. Schoemaker. — De artesische boringen in het bekken van Batavia, door L. Houwink, m.i. — De recente ontwikkeling van het locomotiefpark der Westerlijnen, door W. de Graaff.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3. De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Onderzoekingen over de oorzaak van de ,,gele koorts" in de rijst en hare bestrijding, door P. C. van der Wolk, besproken door J. J. Paerels. — Mededeelingen over het Proefstation voor thee, No. XXXI, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — De Malangsche landbouwvereeniging. — De huidige economische toestand van Java (vervolg). — De bemiddeling der Nederlandsche Overzee Trust Maatschappij. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten (De theecultuur ter Sumatra's Oostkust. — Bezoeken van het Hoofd van het Dep. van Landbouw aan de Lampongsche districten. — Tabak en katjang. Enz.). — Kleine mededeelingen (Wijziging koelieordonnantie. — Dienst der zoutverpakking. — Infectie door insecten. Enz.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken

Theecultuur in de Preanger-Regentschappen.

Den 22sten dezer hield de heer O. van Vuuren in een bijeenkomst van de Ned. afd. der N.-I. Mij. van Nijverh. en Landb. een lezing over de theecultuur in de Preanger-regentschappen.

In zijn met veel sciopticonbeelden opgehelderde rede — aldus de Haagsche Courant — verhaalde de heer van Vuuren kortelijk de geschiedenis van de gouvernements en van de inlandsche cultuur, vervolgens verklarend de eischen, waaraan de grond moet voldoen, wil deze geschikt zijn voor den thee-aanplant, de werkzaamheden bij de ontginning, het kappen van het bosch, den waterafvoer, de grondbewerking, het aanleggen van de noodige wegen enz. Dan eerst komt het planten — door vrouwen, volgens traditie, uit inlandsch bijgeloof. Ook hieromtrent trad de heer van Vuuren in tal van bijzonderheden van zuiver technischen aard.

Algemeene Boekhandel
en
Advertentie-Bureau
van
FIRMA L. J. C. BOUCHER,
Noordeinde 64c. - Den Haag.
Levering van alle *binnen-* en *buitenlandsche* Boeken en Tijdschriften.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA".
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

W. P. de BOCK
PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.
BADEN,
GEIJSERS.

C. H. C. PLEMPER VAN BALEN.
VALKENBOSCH APOTHEEK.
Valkenboschlaan 50 Telephoon 7384.
DEN HAAG.
Urineonderzoek f 1.00.

Stichtsche Hypotheekbank
Boothstraat 15 Utrecht.
5%
PANDBRIEVEN.
Koers van uitgifte 100 %
Verkrijgbaar:
te **Utrecht** ten kantore der **BANK**
te **Amsterdam** bij de Heeren **H. OYENS & ZONEN**
te **Rotterdam** bij de Heeren
KRAEMER VAN DER KOOY & Co.
te **'s-Gravenhage** bij de **KORTENAERBANK.**

Leverancier van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden. Hertog van Mecklenburg. enz.
Sigaren Ex- en Import Maatschappij
v/h L. LANGE.
Lange Voorhout 86, 's-Gravenhage.
SPECIALE VERPAKKING VOOR DE TROPEN.
HOOGFIJNE LICHTE BREMER SIGAREN
GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Nadat de heer van Vuuren ook omtrent het leven op de thee-onderneming eenige belangwekkende zaken had verhaald en getoond, en eenige cijfers had genoemd, waaruit de groote vermeerdering van den Amsterdamschen theehandel (van 10 millioen pond in 1904 tot 20 millioen in 1914), bleek en 't belangrijk aandeel van Java in de theeproductie (15 millioen van de 600 millioen pond der aarde), geeft hij gelegenheid tot het stellen van vragen, waarvan door enkele toehoorders werd gebruik gemaakt.

Het eiland Flores in opkomst.

Zeven jaren geleden is de daadwerkelijke pacificatie van het eiland Flores begonnen, waarvoor zelfs een compagnie maréchaussée onder Christoffel noodig werd geoordeeld, zeven jaar geleden bestond nergens veiligheid, orde of nut, liepen de bergbewoners de hoofdplaats Endeh af, was het nog die merkwaardige tijd, waarin de regeering zich van ieder dadelijk bestuur in den Timor-Archipel wenschte te onthouden en hare dienaren „politieke agenten waren geworden om een legaat der Edele Kompagnie voor Nederland te behouden".

Dat is zeven jaar geleden, en in dien korten tijd is de afdeeling Flores, bestaande uit de onderafdeelingen Endeh, Ngada, Maoe Mere, O. Flores en Solor-eilanden en Manggarai en als geheel onder een assistent-resident, op merkwaardige wijze vooruitgegaan en heeft zij zich gevormd tot een der meest belovende afdeelingen van het gewest Timor.

Zoo begint Abr. Exodus in „De Locomotief" een artikel over het land in opkomst, dat hij in Flores ziet. De schrijver licht zijn meening met tal van cijfers toe, en eindigt aldus:

Flores is niet langer een last- en schadepost. Flores ontwikkelt zich zonder geldelijken steun van het gouvernement thans zelfstandig tot een bloei, waarvan men zeven jaar geleden noch te Koepang noch te Batavia waarschijnlijk eenig vermoeden had.

Het zij op den voorgrond gesteld, dat uit een oogpunt van decentralisatie de zelfbesturen een bevoorrechte plaats innemen tegenover de rechtstreeks bestuurde gouvernementslanden. De zelfbesturen betalen, na hun begrooting opgemaakt te hebben, aan het gouvernement, instede dat het gouvernement, na het langduriger en omslachtiger gouvernementeel begrootingsproces aan de zelfbesturen betaalt. Daardoor zijn die zelfbesturen natuurlijk in staat vlugger en dus beter hun eigen belangen te behartigen, waar de bestuursmachine en vooraf de begrootingsmachine onder direct bestuur zooveel langzamer functionneert. En daarom dankt Flores zijn spoedige ontwikkeling, ook in de eerste plaats aan het stelsel van decentralisatie, dat de drijfkracht der zelfbesturen vormt, doch dan ook zeer zeker naast en dank zij de ambtenaren van het korps B. B. en hen, die tijdelijk tot dat korps behoord hebben of behooren. Een woord van hulde en waardeering voor deze ambtenaren is hier op zijn plaats. (Ind. Gids).

De opstand in Kau (Halmaheira).

Het Zendingsbureau te Rotterdam meldt volgens No. 4 der Nederlandsche Zendingsbode.

„De opstand te Djailolo is overgeslagen naar Kau. Door de activiteit van den nieuwen Controleur, den heer Visman, en het optreden van den zendeling Lasschuit is de opstand gelukkig gedempt. Zendeling Lasschuit zond een en andermaal een spoedbericht naar Tobelo. De Gouvernementsmotor kwam eerst hulp bieden, daarna het oorlogsschip, de „Mataram". Doordat de familie Lasschuit niet heeft willen vluchten kon zij de goeroes bemoedigen en versterken. Ook dezen hielden toen stand hoewel de opgehitste heidenen hen dreigden met moord en zeiden kerken en scholen in brand te willen steken. Door het vlugge handelen van de Compagnie werden de heidenen en Mohammedanen verrast. Onze soldaten namen een gewapende bende gevangen. Alle wapenen namen zij zooveel mogelijk in beslag. Een uitzondering werd gemaakt met de Christen-dorpen. Daar werden de officieren en soldaten met de grootste welwillendheid ontvangen."

Een uitvoeriger verslag verschijnt in de Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereeniging".

Intusschen hebben de dagbladen bericht, dat in de districten Djailolo en Iboe alles rustig is geworden en dat de Sultan van Ternate gevangen genomen is.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Ingezonden.

Gaarne geven wij gevolg aan de vraag om het volgende verzoek in ons Weekblad op te willen nemen, van harte hopend, dat het in goede aarde moge vallen. Red.-Com.

Een nuttige en aangename bezigheid.

De zienden genieten van de natuur, van schilder- en beeldhouwkunst, van lectuur, van alles, wat hen omringt; ze genieten er van, vaak zonder te denken aan dat groote voorrecht.

Wat missen de blinden, bij hen vergeleken, oneindig veel! Hun fijn gevoel stelt hen in staat kennis te nemen van den inhoud der boeken, maar die boeken moeten gedrukt zijn in Braille-schrift (blinden-schrift). Ze kunnen de letters niet zien, ze moeten ze voelen. Boeken voor de zienden zijn er in overvloed, boeken voor de blinden zijn er nog véél te weinig.

Wie helpt voor onze blinden boeken overzetten in Brailleschrift? 't Is een hoogst nuttige en aangename bezigheid, die veel voldoening verschaft. 't Is een bezigheid, geschikt zoowel voor mannen als vrouwen: een bezigheid, die alleen vraagt wat geduld en oplettendheid.

Een half uurtje per dag, gewijd aan dit blindenwerk, geeft een boek in een maand à zes weken.

Hoeveel blinden kunnen jaren lang genieten van zoo'n boek!

Hoeveel blinden zullen hun ongeluk vergeten, als hun vingers over de woorden glijden en ze den inhoud in hun hersens opnemen!

Wie tijd en lust heeft het lot der blinden te helpen verlichten, die wende zich tot H. A. Stöcker, oud-Indisch ambtenaar, Emmalaan 15, Apeldoorn, die gaarne bereid is verdere inlichtingen en gratis onderricht te geven in 't gebruik der Braille-machine (blindenschrift-machine).

In den Haag ontvangt de Blindenbibliotheek met dankbaarheid, zelfs het kleinste werk in Braille-schrift.

Ook zoekt men personen, die voor een blinden pianist muziek in blindenschrift zouden willen overzetten.

Mededeelingen.

Van het Indisch Genootschap:

ALGEMEENE VERGADERING op *Maandag 1 Februari 1915*, des avonds te acht uur, in het lokaal van het Genootschap, van Galenstraat 14.

Onderwerp: *Eenige opmerkingen over de hygiënische voorziening van onze koloniën.*

In te leiden door den Heer Dr. W. A. KUENEN.

Namens het Bestuur,
TH. G. G. VALETTE, Secretaris.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

VERGADERING voor Leden en Genoodigden op *Vrijdag 5 Februari 1915*, 's avonds $7^1/_2$ (half acht) uur in het Gebouw van den Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7.

Spreker: de Heer A. DE BRACONIER, van Haarlem, over: *De Tropische natuur* (met lichtbeelden) *en het Bestuur van Nederl. O.I.*; voordracht van MULTATULI's: *„Toespraak tot de Hoofden van Lebak"* en fragment uit AUGUSTA DE WIT's *„Orpheus in de Dessa"*.

J. J. LAGERS,
Secr. afd. Utr. en Omstr., Ver. „Oost en West".

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 December 1914, No. 99. Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den onderwijzer P. de Haan, 9 m. aan den ingenieur G. E. Gravenhorst, 1 jaar aan den mijn-ingenieur F. C. van Oven.

Ontslagen: op verzoek eervol als advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. A. Sikkel, uit 's lands dienst de commies G. L. L. de Scheemaker.

Benoemd tot hoofdcommies te Palembang J. Th. E. Kiliaan, tot commies S. J. Pieter, F. E. Pijpers, C. F. van Loon, tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. E. M. L. Engelbrecht, tot referendaris J. K. W. van Broekhuizen, tot hoofdcommies F. H. Claus.

Aangewezen: voor de studie aan de Ned.-Ind. Bestuursacademie P. M. Letterie.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der Chineezen te Menado Tan Tjin Bie.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Boni de ambtenaar H. J. E. Moll, aan den controleur A. H. Philips in Djambi de id. E. J. van Ebbenhorst Tengbergen, aan den controleur W. Bakker in Palembang de id. H. W. Th. de Santy, aan den inspecteur van het inlandsch volksonderwijs te Batavia de controleur L. Th. J. Wolterbeek Muller.

Geplaatst: in de residentie Ternate de gezaghebber H. Ch. M. Pernis.

Overgeplaatst naar Bandjermasin de onderwijzeres mej. M. A. Reeman.

Benoemd: tot ingenieur 3e kl. A. J. N. Nijman.

Militair Departement.

Gesteld: ter beschikking van den commandant van het leger ten einde te worden benoemd tot verpleegster 1e kl. bij den hospitaaldienst mej. J. C. Engels, S. Dirksen en M. A. Franken.

Verleend: 8 m. verlof aan den havenmeester F. de Jonge.

Uit de Javasche Courant van 15 December 1914, No. 100.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den opzichter Th. C. van der Prijdt, 8 m. aan den controleur M. Hamerster, 8 m. aan den adjunct-chef Jhr. Mr. C. Laman Trip, 10 m. aan den leeraar J. M. I. Suijs, 8 m. aan den onderwijzer A. de Lange.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres mej. A. A. J. M. Benedic, de opzichter F. J. Martens, de ambtenaar Mr. W. L. A. de Neef, de gezaghebber J. A. G. van Alderwerelt van Rosenburgh.

Benoemd: tot controleur B. B. buiten Java en Madoera S. Th. M. Mehlbaum, A. W. L. Vogelesang, V. E. Korn, P. de Kat Angelino, D. J. Meuldijk, G. B. van Alsté, H. J. D. Veen en C. H. ter Laag, tot adj.-chef 2e afd. S.S. op Java A. Poldervaart, tot veearts W. Treffers, tot vice-president van den R. v. J. te Batavia Mr. H. G. Nederburgh.

Overgeplaatst: naar Rembang de onderwijzer J. van der Mey, naar Bangil de id. I. J. Bijleveld, naar Malang de id. W. F. Bekker.

Benoemd: tot onderwijzer te Soekaboemi J. Versluis, te Bangil G. Dijkstra, te Pemalang J. van Noortwijk, tot onderwijzeres te Pemalang Mevr. G. van Noortwijk-Kappe.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies F. J. Seitz.

Overgeplaatst: bij het wapen der infanterie de luit.-kol. van den generalen staf S. H. Schutstal van Woudenberg en bij den generalen staf de luit.-kol. der inf. E. K. H. Pluim Ments.

Benoemd: tot plaatselijk adjudant te Koeta-Radja de 1e luit. D. de Jongh.

Geplaatst: bij de troepenmacht in Atjeh en Onderh. de 1e luit. J. G. M. Wastenecker.

Overgeplaatst: bij de troepenmacht in Atjeh en Onderh. de 1e luit. E. L. A. Backer, bij het subsistentenkader te Batavia de 1e luit. A. M. W. van Renesse, bij de troepenmacht op Celebes de 2e luit. C. G. L. Schröder.

Ingedeeld: bij het garnizoensbat. van Celebes en Menado de 2e luit. J. H. Greve en de kapitein C. G. Bach.

Hofleveranciers.
G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPôT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

1ste Rotterdamsche
Maatschappij van verzekering op het leven
Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Levensverzekering
in elken vorm.
Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma COSTER VAN VOORHOUT & Co.
te Soerabaia.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

's-Gravenhaagsche Manege,
Kazernestraat 46-48. - Telefoon 3065.
Oudst Etablissement.
1ste Klasse Rijonderwijs.
R. J. J. HIEMSTRA, Directeur.

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
HOFLEVERANCIER
Hebt Gij onze BESCHUIT al geproefd? Ook de Zoute BOLLETJES, STENGELS KRAKELINGEN, enz.?

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

Marque Deposée „AU-CONDOR"
LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.
FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER
Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
Exportation Importation
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Telef. H 7857 J. B. HEIJDEMAN, Telef. H 7857
CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.
Speciaal Adres.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrische of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen.	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92,	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

W. Benger Söhne
Dr. Jaegers Normal Woll System
W. Benger Söhne Stuttgart
Alleinig concessionirt
Rein Wolle
Prof. Dr. G. Jaeger

„TRANSVALIA"
PRINS HENDRIKSTRAAT 74
DEN HAAG.
Ondergoederen
ook in echt Jaeger

Tandborstels, Badmutsen, Sponsen
Bandages en Gordels.
WED. G. STREITWOLF,
Telefoon 2413.
105, Noordeinde 105.

TELEFOON H 7057
C. P. A. NICOLAÏ
Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.
Dunklerstraat 33 hoek Valeriusstraat.

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
GEBR. DE RIDDER,
Valeriusstraat hoek Dunklerstraat. - Den Haag.
Tel. Interc. 2648.
Specialiteit in fijne soorten Worst- en Vleeschwaren.
EIGEN SANITAIRE KOELINRICHTING.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af. VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „
REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

VERKOOPHUIS
GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT - Tramhalte Lijn 3 - DEN HAAG
Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van **nieuwe** of **Tweedehands Meubelen** willen voorzien. — —
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

Heeft U al eens in het Koloniaal Weekblad geadverteerd?

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

1858 — 1908

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Ontvangen een groote uitgebreide collectie in

Mousseline de Laine

Hoofdzakelijk Bloempatronen.

C. A. VAN MONSJOU. VALKENBOSCHPLEIN 15
DEN HAAG.

TELEFOON 2167. Horloger - Opticien.

DAMES!

U Leest elken dag

Van Russische Zijde
Van Duitsche Zijde
Van Fransche Zijde

doch langen tijd hebt U niets gelezen van de zijde van „VAN DER HORST" uit DEN HAAG.

EXTRA BULLETIN

Bij E. VAN DER HORST
Burgwal 8, bij de Wagenstraat

zal van af MAANDAG 1 FEBRUARI een GROOTE UITVERKOOP plaats hebben van een zeldzame partij Zijden en Wollen stoffen en verdere Mode-Artikelen voor de helft der gewone prijzen. Alle artikelen, niet naar genoegen zijnde, worden gaarne omgeruild, al zijn dezelve afgesneden.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

P. G. JANSEN's
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1c,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 852 en H 404

Auto's voor Trouwgelegenheid
en
Maand-Auto's.

„Het Blousen-Huis".

Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

Specialiteit: BLOUSES, COSTUUMROKKEN, PEIGNOIRS.

Wegens Uitbreiding

Totale Uitverkoop.

Alle genres ook in extra groote maten.

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „DE GEKROONDE LELIE".

Jenever
Brandewijn
Cognac

Opgericht 1821.

Gestookte
Citroen,
Oranjebitter

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Co. ZUID BINNENSINGEL 20
DEN HAAG TELEPHOON H. 1984.

A. C. H. JANSEN,

Kantoorboekhandel.

Aert v. d. Goesstraat N⁰. 37

TELEFOON SCHEV. 495.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.